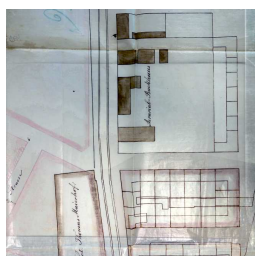

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

Dědictví a současnost

Významné památky, akce obnovy a nálezy
památkové péče v Jihomoravském kraji

C. k. vojenská pekárna v Brně

Areal vojenské pekárny a zásobovacích skladů krátce po výstavbě (výřez z mapy pozemků na Veveří, 1868), MZA v Brně, fond E4 Augustiniáni Brno, kart. 835). Při ústřední budově na čtvercovém půdorysu vlastní pekárna, u budovy A sklad uhlí a hasičských potřeb.

Pohled z věže kostela sv. Jakuba severozápadním směrem – v pozadí sledovaný areál, 1866 (AMB, fond US Sběrka fotografií, inv. č. Xc6).

Areal c. k. vojenské pekárny a zásobovacích skladů (K. k. Verpflegs Etablissement) se rozkládal v brněnské čtvrti Veveří mezi ulicemi Veveří – Pekárenská – Kounicova. Jeho budovy byly z větší části strženy v roce 2008, zbývající budou demolovány v nejbližších letech.

Ojedinelý komplex skladů se správní budovou náležel k nejstarší zástavbě území severozápadně od historického jádra Brna, jež se začalo urbanisticky rozvíjet kolem poloviny 19. století při historické cestě do Žabovřeska dále k hradu Veveří.

Byl vystavěn na náklady brněnské obce náhradou za starý objekt vojenské pekárny, stojící naproti bývalému augustiniánskému klášteru, a zásobovací sklad před Veselou bránou.

Pro stavbu pekárny byl zvolen pozemek polí náležející k městskému hospodářskému dvoru. Stavitelem i autorem plánů byl Moritz Kellner (1824–1909), jeden z nejvýznamnějších brněnských stavebních podnikatelů druhé poloviny 19. století. Celková cena přesáhla 81 tisíc zlatých.

Areal se rozrůstal postupně. V první fázi byla v letech 1860–1862 postavena trojice patrových budov při ulici Veveří: ústřední budova – tzv. Backhaus (objekt B1) – a po jejích stranách symetricky dva skladistní objekty (A, C). V hlavní budově se nacházely kanceláře, jeden velký služební byt, důstojnický pokoj, dvě místnosti pro vojenskou posádku a kuchyně. Na severovýchodě k ní přiléhala kratší přízemní přístavba vlastní pekárny s jednou pecí na chléb. Vedlejší budovy sloužily pro uskladnění plodin; v levé byla navíc oddělená část pro skladování mouky a v pravé část pro chléb. Ještě před dokončením byl východně od nich přistaven menší přízemní sklad uhlí a hasičských potřeb, později zbořený. Brzy poté byly vybudovány ještě dva přízemní dřevěné sklady ve východní polovině areálu, určené pro mouku v pytlich; později byly využívány také na deponování sena, slámy a obilí (žito, oves). Roku 1871 byl prodloužen objekt pekárny (B2) a mezi roky 1873–1875 bylo postaveno zděné patrové skladiště sena a slámy v severovýchodní části pozemku (objekt D). Roku 1886 byl areál rozšířen o třetí patrový sklad (objekt F), postavený v jižní části úzkého pruhu při ulici Veveří, a následně nahradil jednu ze sousedních dřevěných budov sklad E.

Budovy A, C, D, E a F vnitřně členily na podlaží vložené dřevěné stolicové konstrukce, pouze budovy E a F měly klenuté přízemí. Ke skladování bylo určeno také podkroví. Osvětlení interiéru a přísun vzduchu zajišťovalo množství pravidelně rozmístěných svlece obdélných oken s dřevěnými okenicemi. Budova D plnila funkci stodoly, a proto byla řešena jako přízemní s polopatrem, v přízemí obvodové zdi provětrávaly střídavě okénka a vysoké štěrbinové otvory. Interiér objektu pekárny poznamenaly novodobé úpravy (nové přičky, přístavby) a původní pekárenské vybavení se nedochovalo. Naopak zachována zůstala dispozice i původní truhlářské prvky v hlavní budově.

Pozoruhodné bylo i ztvárnění fasád jednotlivých objektů. Základní řešení vycházelo z klasicistní architektury a fasády charakterizovalo pravidelné členění pilastry, lizénnovými rámy, římsami a pásovou bosáží. Základní rámeček pak v případě budov A a C oživovalo gotizující tvarosloví, okenní otvory budovy E měly dynamičtější, i když geometricky zjednodušené, „barokní“ šambrány. Na rizalitu v průčelí ústřední budovy byl nápis "Franz Josef I." a letopočet "1861". Ozdobný plot u ulice Veveří pochází z železáren v Blansku.

Zpracovala: Mgr. Lenka Šabatová, 2017

Budova A před demolicí – pohled do patra (foto Šabatová 2008).

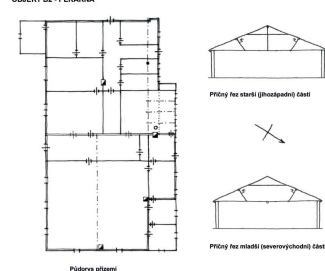

Budova F před demolicí – podkroví (foto Zavadil 2008).

Situace areálu na katastrální mapě.

OBJEKT B2 – PEKÁRNA

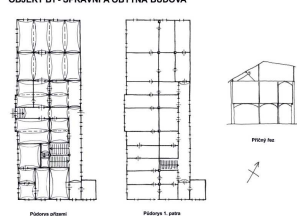

Přízemí přízemí

Příčný řez starší (ghuspašob) část

Příčný řez mladší (severovýchodní) část

OBJEKT B1 – SPRÁVNÍ A OBYTNÁ BUDOVA

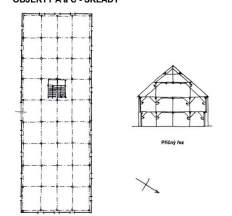

Přízemí přízemí

Přízemí 1. patra

Příčný řez

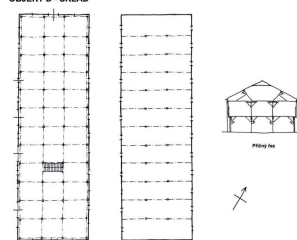
OBJEKTY A a C – SKLADY

Přízemí přízemí

Příčný řez

OBJEKT D – SKLAD

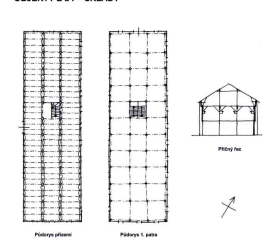

Přízemí přízemí

Přízemí 1. patra

Příčný řez

OBJEKTY E a F – SKLADY

Přízemí přízemí

Přízemí 1. patra

Příčný řez

Linkové náčrtky budov v areálu (Šabatová 2008).

Budova F před demolicí – interiér přízemí (foto Zavadil 2008).

Interiér ústřední budovy (B1) – hlavní schodiště (foto Zavadil 2008).

Pohled na budovy z ulice Veveří, 1891 (AMB, fond US Sběrka fotografií, inv. č. Xc45).

Budova B2 – pohled od východu (foto Šabatová 2008).

Budova E od severozápadu před demolicí (foto Zavadil 2008).

Budova D před demolicí – pohled od jihovýchodu (foto Zavadil 2008).

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně
nám. Svobody 8, 601 54 Brno